

Retró bútorok

STÍLUSOS PRAKTIKUM, VAGY ÁTOK A MÚLTBÓL?

Schlosser Mátyás

A latin „retro” szó eredetileg azt jelenti, hogy „vissza, újra”, a Magyar értelmező kéziszótár szerint viszont tágabb fogalom: ellenkező irányra; korábbi vagy éppen rosszabb állapotra utal. Akkor most korábbi vagy rosszabb? Régen minden jobb volt vagy éppen ellenkezőleg? Megoszlanak a vélemények!

Érdeemes megvizsgálni a téma pszichológiai hátterét! Az elme a „régén” definícióját a körülbelül negyven évvel ezelőttiben határozza meg (tisztelet a fiatalabbaknak), ez ma a hetvenes évek vége, a nyolcvanas évek hajnala. A Kádár és a gulyáskom-

Alapvetően fiatalunkból több az emlékünknél, így a nagy számok törvénye alapján a pozitív emlékből is több kell, hogy akadjon. Sőt idővel még a semleges emlékek is megszépülhetnek. „A húszas éveink elején megélt dolgok egyedisége egyfajta pozitív érzelmet hoz, és

” A lakberendezés és a bútorstílus terén az '50-es évektől fokozatosan egyre nagyobb teret nyertek a skandináv tervezők munkái.

munizmus kora, ekkor a politikai rendszer még csak repedezett, gyökeres változásokra nem igazán számított senki. A korszak megítélése és így a hozzá kapcsolt divat, stílus megítélése megint csak kettős: egy stabil kiszámítható világ volt – egyesek számára már önmagában ez a tény nosztalgikus érzéseket kelt, sokak számára viszont nagyon negatív ez az időszak, gondoljunk csak a vasfüggönyre, vagy a szovjet katonai jelenlétre.

úgy tűnhet, hogy akkoriban rengeteg minden történt velünk.” (mondta Racsmany Mihály emlékezetkutató pszichológus). Az emlékezést vizsgáló pszichológusok ezt a tényt az úgynevezett „emlékezeti dudorral” magyarázzák. Ez az időszak meghatározó az életben: a fontos változások ideje, ekkor alakulnak ki az egyéni szociális reakciók, amelyek aztán meghatározzák a felnőttkori személyiségünket. Az ilyenkor begyűjtött emlékek mélyre verik a gyökerüket, ráadásul, amikor

Örömmel tölt el a tudat, hogy egy szép bútor újra-kezdheti az életét. Koma Dániel/Dáken Stúdió

ezeket visszaidézzük, gyakran torzítanak, ezért is könnyű pár évtized távlatából azt gondolni, hogy régen minden jobb volt. Kissé lehangoló, de úgy tűnik tehát, hogy régen egyáltalán nem volt minden jobb, csak mi voltunk fiatalabbak, és a fiatalkori emlékeink után vágyódunk. A retró stílus divatja pont ezért népszerű: nem másról van szó, mint az '50-es, '60-as, '70-es, ma már a '80-as évek nosztalgikus alapú visszaidézéséről. Az ízlésünkre nagy hatást gyakorolt élmények felidézésével érezhetjük magunkat otthonosan, például 30 éves zenét hallgatva, gyermekkori bútoraink között, vagy éppen a régi családi autót hajtva. Mai énünk ezen korszak elemeihez viszonyít: a „koordinátarendszerünkben” minden újabb keletű stílus elemei modernnek, és minden korábbi pedig klasszikusnak számít.

A lakberendezés és a bútorstílus terén az '50-es évektől fokozatosan egyre nagyobb teret nyertek a skandináv tervezők munkái, pl. ezen folyóirat hasábjain is fejet hajtottunk már a dán Grete Jalk és Helge Vestergaard Jensen munkássága előtt. A második világháborút követő újjáépítés hatalmas energiákat

Szállodai szoba a '70-es évekből, előtérben az ikonikus trapéz karfás szék.

Ha semmi mást nem mutatnánk a Kádár-rendszerből csak egy piros műbőr kanapét, kb. akkor is tudnám, milyen volt itt élni – Ószeres Frici, muinterzet.hu

emésztett fel, így kerültek előtérbe az ipari szinten könnyen és gyorsan gyártható, egyszerű vonalú bútorok, ez pedig a dánoknak stílusosan és magas minőségben ment. A tervezők sokat merítettek a korábbi art deco és a Bauhaus jellegeiből, konstrukciós vonásaiból is, de immár sokkal szélesebb rétegeket célozva, még inkább a célszerűséget szem előtt tartva dolgoztak.

Magyarországon – ahogyan sok más szakma, úgy a bútortipar is igyekezett követni az európai trendeket,

divatos formákat, persze gyakran kissé egyszerűsített kivitelben. Úgymond a Nyugatról átszivárgó formavilág került keresztezésre a keleti gyártási minőséggel, az alapanyagok tekintetében pedig a minőséget jócskán háttérbe szorította a mennyiség szemlélete (nem beszélhetünk aranykorról tehát...). Ez ma a használt bútorok piacán is érzékelhető, könnyen lehet, hogy jobb állapotú berendezési tárgyat találunk az 50–60 éves bútorok között, mint a pár évtizeddel későbbi szériákból.

Az USA, mint győztes hatalom trendformáló volt: rock and roll, króm autócsodák, pirosbőrös gyorséttermi berendezések – erős hatásokat keltettek a hollywoodi filmek. Talán ezek hatására jelentek meg a harsány színek az otthonokban is. Alapvetően célszerű, felesleges díszítésektől mentes, geometriai formákkal játszó berendezési tárgyak alakultak ki. A szekrények például egyszerű korpuszbútorok, maximum kis méretű trapéz lábakra állítva, a székek, fotelek rajzolásánál viszont „nagyobb szabadságot” kaptak a tervezők, lettek is közöttük karakteres, izgalmas darabok. Később a futurisztikus formák is megjelennek, a fémelemeket pedig fényessé tették, az acélt krómozták, nikkelezték, az alumíniumöntvény részeket gondosan felpolírozták. Kedvelté váltak az üvegfelületek is. Kialakultak a mindenki számára elérhető dizájn- (jellegű) bútorok. Kivitel tekintetében a bútorok leginkább furnérozottak voltak, igen sok nemes faanyagot használtak, tölgy, dió, valamint egzóták: mahagóni, teak is jellemző volt. Bükk vázszerkezetek, lécbetétes bútorlapból készült korpuszok voltak

1977-ben jelentek meg az első lapraszerelt Réka szekrények, nem tudtak eleget gyártani

elterjedtek, később a furnérozott bútorok mellett egyre inkább teret hódítottak a laminált forgácsolapból készített, PVC-fóliás frontokkal szerelt, tömeges igények kielégítését szolgáló sorozatok. A mai forgácsolapokhoz képest a brutálisan sok (karbamidos, fenol formaldehidben „gazdag”) ragasztóanyag hálá, ezek a berendezések jóval tartósabbak, cserébe nehezebbek, mint a mai sorozatban készülő utódaik. Ahogy a karakteresebb rajzolatú faanyagok háttérbe szorultak úgy, a bútorok tervezői kezdték a formatervezés felé irányítani a vásárlók figyelmét. Felületkezelés tekintetében a fényes lakkozás, strapabíró, vastagon felhordott (lakköntés) poliészterbevonatok, valamint a színes dekoritlemezek könnyen kezelhetővé és tartóssá tették az igénybe vett felületeket. Az 1970-es, 1980-as években tevékenykedő bútortervezők számára a feladat adott volt: új panellakások belsejéhez otthonos berendezést kellett nyújtani. Nem is a tervekkel volt a gond, hanem az ellátással. A lakástulajdonos szempontjából az „átkosban” a bútorozás legalább akkora kihívás volt, mint például egy új autó vásárlása, nem csak pénz kellett hozzá, kapcsolatok és türelem sem ártott!

Az ellátásért a Budapesti Bútoripari Vállalat, ismertebb nevén a BUBIV felelt, több, leginkább kevesebb sikerrel: minőségi problémák és késedelmes teljesítés általánosan jellemző volt, a kielégíthetetlen mennyiségi igények mellett. Az Agria Bútorgyár, a Balaton és a Kanizsa Bútorgyárak bekapcsolódásával valamelyest javult a helyzet. A gyártók elsősorban a hazai igényekre koncentráltak, a piacnyitás után ez aztán meg is bosszulta magát... Néhány említendő ikonikus darab: Réka szekrénysor, Pillangó heverő,

a koloniál stílusú Verona szekrények vagy az Erika szék. Többségük ma sem ritkaság, sőt sokaknak a hétköznapiak része.

Az új idők szele a bútorkereskedelemben is változásokat hozott. Az egykori Bútorértékesítő Vállalat részeként, mint a korszak legnagyobb, legkorszerűbb magyarországi üzle-

tegre veszteségesebb lett a vállalat, a hálózat megszűnt, a budapesti áruház még kitartott, de aztán 2011-ben végleg bezárt.

Hogyan lehet ma retró lakásberendezési tárgyakra szert tenni? „Random” bolhapiacos csetreszekkel telepokolni a nappalit nem szerencsés, vadászni kell a megfelelő kivitelű

A Domus Áruház robusztus tömbje az átadás után. Ma már üresen áll.

” Az 1970-es, 1980-as években tevékenykedő bútortervezők számára a feladat adott volt: új panellakások belsejéhez otthonos berendezést kellett nyújtani.

teként nyitotta meg kapuit a Domus Áruház (1974 májusában), az évek során pedig országos hálózatot alakítottak ki. A rendszerváltás előtt a magyarországi bútorkereskedelem lényegében összeforrott a Domus névvel, amely éppoly közismert volt, mint a Keravill, a Skála vagy éppen a Centrum. A rendszerváltással és a konkurens megjelenésével

és állapotú darabokat. Ez túlmutat a hobbi lakberendezésen, könnyen életformává válhat! A bútorok jelentik a legnagyobb kihívást, hiszen a legtöbb esetben ezeket már nem találjuk meg a szokásos bútorboltokban, és a vásárokra a nagyobb, nehezebb tárgyakat nincs az az eladó, aki kicipelje... Ugyanakkor mostanság az újbútor-kínálatban előfordulhat-

” A fenntartható és tudatos életre egyre nagyobb igény mutatkozik, ezért is kézenfekvő a retró bútorok újra felfedezése, melyek akár megújulva, akár megőrzött állapotukban megint az életünk részévé válhatnak.

nak réginek kinéző típusok, amivel a stílus elérhető fáradozás nélkül, garanciával. Ha eredeti kell? Mostanában szinte burjánzanak itthon a különböző retró- és dizájnvásárok is, a piac jellegű események még a vírushelyzet alatt is sok esetben meg vannak tartva! A kapcsolódó

profin körbefényképezett izgalmas darabokat kínálnak webáruházakban, vagy éppen hangulatosan berendezett üzlethelyiségükben állítják ki azt. Könnyű elgyengülni a látványtól még akkor is, ha magasabb árkatóriát képviselnek. Az ilyen helyek jellemzően nem

feleslegessé vált használati eszközeit, bútorait, amit más egy jelképes összegért később elvihet onnan. A fenntartható és tudatos életre egyre nagyobb igény mutatkozik, ezért is kézenfekvő a retró bútorok újra felfedezése, melyek akár megújulva, akár megőrzött állapotukban megint az életünk részévé válhatnak. Asztalos vállalkozó szempontjából véleményem szerint az eredeti darabok szakszerű felújításában, mint üzletben akár reláció is lehet. ■

Ismerős kép a *Gazdálkodj okosan* társasjátékából, a '70-es, '80-as évek valóságában berendezni egy lakást nem játék, hanem komoly kihívás volt.

internetes apróhirdetések szinte fullasztó számban találhatóak és a közösségi oldalak is sok lehetőséget kínálnak, például adok-veszek csoportok formájában. Van, ahol borsos árat kérnek egy-egy felújított darabért, de ha valaki vállalja a szállítást, tisztítást, esetleges javítás kihívásait, az olcsón üzletet köthet. A bolhapiacra túl akár „trendi” bútorfelújító és kereskedőmanufaktúrákkal is találkozhatunk, ezek a helyek jellemzően stúdiókörülmények között

okoznak csalódást, mivel értenek ahhoz, amit csinálnak, és visszatérő vevőkört igyekeznek kiépíteni. Érdekes alternatíva a kincskeresésre a Főváros Közterület-fenntartó Non-profit Kft. Újrahasználati központja. A hosszú távú fenntarthatóság jegyében a főváros hulladékgazdálkodó rendszere egy igazán hasznos szolgáltatást nyújt, amiről kevesen tudnak! A XV. kerületi újrahasználati központba regisztrációt és szakmai elbírálást követően bárki beviszheti a

Források:

Ami az egyiknek szemét,
a másiknak kincs, wmn.hu
Domus Áruház, hu.wikipedia.org/
wiki/Domus_Áruház
Használati tárgyak leadása, kf.hu/
szemeletformalo-kozpontok
Koma Dániel/Dáken Stúdió, daken.hu
Ószeres Frici, muintezet.hu
Retro stílus, retro bútorok,
sites.google.com/site/butorstilus1/retro
Retró lakásbelső, mandadb.hu/
cikk/961907/Retro_lakasbelsok
Régen a nosztalgia is jobb volt,
index.hu

Képek forrása:

daken.hu,
Angyalföldi Helytörténeti
Gyűjtemény/Fotótár
galeriasavaria.hu,
lakberendezes.hu
muintezet,
74nullanulla.hu
vimeo.com.